

A sikeres EU-tagság nemzetközi tényezői

*Az integrációs modell kérdései,
alkotmányozás, szervezeti és döntéshozatali problémák*

Vitaanyag

2007. január

BEVEZETŐ: A MAI HELYZET, ÉS AZ ELŐZMÉNYEK DIÓHÉJBAN

Az európai integráció elmúlt öt évtizedében hol a mélyítés, hol a bővítés miatt az intézményi és döntéshozatali kérdések és reform-kényszerek egyre gyakrabban kerültek napirendre. A tagállamok és a közösségi intézmények tisztában voltak azzal, hogy egy-egy mélyítési lépés sikere nagyban függhet az ahhoz szükséges konkrét döntések meghozatalának hatékony keretfeltételeitől, a kibővülések pedig felvetették az új tagoknak az intézményekben történő elhelyezését, beleértve a tanácsi szavazati súlyokat is. Így a minőségi és a mennyiségi szempontok szinte folyamatosan jelen voltak az integráció intézményi és döntéshozatali rendszerének változásaikor. A minőségi szempontrendszer a hatékonyságon túl (értsd elsősorban a többségi döntéshozatal alkalmazását a Tanácsban) tovább gazdagodott olyan elemekkel, mint a demokratikus kontroll (lásd az Európai Parlament szerepének folyamatos erősödése), a szubszidiaritás elve (elsősorban a Bizottság, mint javaslattevő vonatkozásában), az átláthatóság és a polgárközeliség (mindhárom intézmény vonatkozásában, ideértve a Tanács nyilvános működését is). Emellett a mennyiségi szempontok váltak a reformok másik fő mozgatójává.

Az első kibővülés még nem hozott komolyabb változásokat az intézményrendszerben, de a déli kibővüléssel egybe eső mélyítés már igen (mint ismeretes, az Egységes Európai Okmányban vált általánossá a minősített többségi döntéshozatal). Az EFTA-kibővülés már jelezte, hogy problémát okozhat a kis és nagy tagállamok arányának felborulása a kisebbek javára, de igazán átfogó reformfolyamatot még a 15-re történt bővülés sem indukált. Ezzel kapcsolatban az igazi kihívást a keleti kibővülés jelentette, amely perspektivikusan 12 új tag belépését vetítette előre. Egy 27-plusz létszámú Unióval kapcsolatban ugyanakkor már nem csupán arról van szó, hogy az eredetileg létrehozott közösségi intézményi keret négy-ötszörösen nötte/növi túl önmagát, hanem – az azóta eltelt igen jelentős mélyítési eredmények miatt is – a közel félmilliárdos uniós népesség felé történő megfelelő és demokratikus elszámoltathatóság követelménye is egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Az Alkotmányszerződés elsősorban e két nagy kihívásra – vagyis az egyre bővülő intézményrendszer és az átláthatóbb, közérthetőbb és demokratikusabb működés nyitott kérdéseire adott egyfajta választ/megoldást. Sőt, hangsúlyozni kell, hogy nem pusztán magának a dokumentumnak a létrejötte jelentett mérföldkövet ebből a szempontból, hanem az Alkotmánytervezet megszületésének körülményei, vagyis az összeurópai méretekben is demokratikus, nyitott, és valóban érdemi vitáknak teret nyújtó Európai Konvent működése is méltó mozzanata volt az alkotmányozási folyamatnak.

A 2004. október 29-i ünnepélyes aláírás után elvileg sikerre ítélt Alkotmányszerződés azonban két népszavazáson is elbukott, amit egyelőre nem tud ellensúlyozni 18 tagállam, valamint az Európai Parlament pozitív ratifikációja. Az EU politikai vezetőinek 2005 nyarától 2007 januárjáig tartó bénultsága jól tükrözte azt a paradoxont, hogy éppen azok az EU-polgárok szavazták le (többségben) a dokumentumot, akiknek az érdekében íródott – elsősorban formai (működésbeli) és nem tartalmi (mélyítési) változtatásokat hozva magával. Ugyanakkor a kudarc kapcsán fontos lenne azt is hangsúlyozni, hogy az „nem” szavazatok okai között olyanok is voltak, amelyek nem kevesebb, hanem több Európát sürgetnének – különös tekintettel a szociális védelemre –, valamint, az EU eddigi vívmányait helyezve előtérbe, ellenezték a további kibővüléseket. Ezek az okok nem kifejezetten EU-ellenességet tükröznek.

Az Alkotmányszerződés érdemeiből kiindulva üdvözlendő az a tény, hogy a német elnökség újraéleszti az alkotmányozási folyamatot. Ennek kimenetelét még nem ismerhetjük, de az alábbi fejezetben kísérletet teszünk arra, hogy számba vegyünk a lehetséges scenáriókat az alkotmányozással, illetve az EU működési modelljének lehetséges fejlődésével kapcsolatban. Kiindulásként mindenesetre megjegyzendő, hogy dramaturgiailag igen jókor kerül sorra a Római Szerződés(ek) 50. évfordulójának megünneplése március 25-én, hiszen alkalmat ad az egyetértés és az egység demonstrálására, sőt meg is követeli azt.

AZ ALKOTMÁNYOZÁSI FOLYAMATTAL KAPCSOLATOS LEHETSÉGES FORGATÓKÖNYVEK ÉS MAGYARORSZÁG ÉRDEKEI

1. FORGATÓKÖNYV: SIKERES ÚJRÁZÁS

A legoptimistább forgatókönyv értelmében 2007-től az alkotmányozási folyamat új lendületet kap. A tagállamok kiindulási pontja az, hogy az eredeti Alkotmányszerződést nem lehet újból referendumra bocsátani Hollandiában és Franciaországban – valamint a többi, még hezitáló országban sem. 2008-ban azonban sikerül konszenzussal megegyezni egy új – rövidebb, közérthetőbb, és némileg átnevezett – szöveg elfogadásáról. Ezek után ez a dokumentum nemcsak a nemzeti parlamenteken megy keresztül zökkenőmentesen, de – egy széleskörű és lényegre törő tájékoztatás eredményeként – a 2009 júniusi európai parlamenti választásokon is megerősítést nyer az európai szavazópolgárok többsége által (esetlegesen részvételi arányhoz kötés nélkül azokban az országokban, ahol a népszavazás csak opcionális). Így 2009 végétől hatályba léphet az a dokumentum, amely új, hatékonyabb és átláthatóbb alapokra helyezi az Unió működését, továbbá megoldja a következő kibővülésekből adódó intézményi dilemmák jelentős részét is. Így a következő tíz évben az EU az új szerződés keretei között képes lenne tovább mélyíteni az integrációt (akár újabb szerződésmódosítás nélkül, csupán a jelenlegi Alkotmányszerződés I-18. cikkére támaszkodva), miközben az új tagállamok felvétele sem vetne fel intézményi problémákat.

➤ Az 1. forgatókönyv értékelése

Ez a forgatókönyv azonban két tényező miatt is túlzottan optimista. Egyrészt azért, mert egy európai alkotmányos dokumentumnak nincs mind a 27 tagállamban egyértelmű támogatottsága – sem a kormányok, sem a közvélemény szintjén –, másrészt azért, mert jelenleg nincs olyan belső, vagy külső kényszerítő erő, amely egy ilyen jellegű projekt mögé mindenkit felsorakoztatna. Ennek ellenére azért nem zárható ki teljesen, mert egyszer már 25 (27) tagállam hivatalosan megegyezett az Alkotmányszerződésről, és egy közérthetőbb és határozottabb kampánnyal az európai közvélemény is megnyerhető lenne az elfogadás érdekében (különösen, ha az Unió jelenlegi bonyolultságának „ellenszereként” és fontos közös értékek hordozójaként lenne „reklámozva”).

➤ Magyarország érdekei, ajánlások

A fenti forgatókönyvvvel számolva Magyarországnak érdeke a német elnökség támogatása, és egy újabb – az Alkotmányszerződés fő eredményeit tartalmazó – szerződés elfogadása. Valójában a dokumentum korábbi hazai ratifikációja alapján ez a hiteles és következetes stratégia Budapest részéről, erősítve ezzel a sikeres újrázás támogatóinak táborát. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az Unió jövője és a tagállamok közötti együttműködés fenntarthatósága szempontjából rendkívül kockázatos (is) lehet ennek a forgatókönyvnek a keresztülvitele. Ha akár csak egy tagállamban is kétséges (marad) a ratifikáció pozitív kimenetele, akkor az alkotmányos dokumentum másodszori bukása már óriási károkat okozna az integrációnak, és jelentősen visszavetné az EU presztízsét mind befelé, mind nemzetközileg. Ezért hazánkunknak csak akkor érdemes kitartania egy ilyen forgatókönyv mellett, ha a tagállamok vezetőinek elkötelezettsége és a nemzeti közvéleménykutatások is meggyőzőek. Ellenkező esetben – de még mindig az alkotmányozási folyamat sikerét tételezve – javaslatot tehetnénk egy olyan alkotmányozó testület létrehozására, amelyet az EU-polgárok a 2009-es EP-választásokon ruháznának fel ilyen mandátummal. Ebben az esetben biztosítva lenne az alkotmányozás közvetlen legitimitása. Az addig rendelkezésre álló két évben pedig erősíteni kellene az európai reformkérdések közvéleményben való megjelenését, de nem önmagáért, hanem kifejezetten az EU hatékonyságát és polgárainak konkrét, pragmatikus érdekeit hangsúlyozva. Azonban ennek a javaslatnak is van hátulütője, hiszen az egyszer már sikeres Konvent-módszert kérdőjelezné meg, továbbá devalválhatja magát az alkotmányozási folyamatot, amely így a 2000-es évek elejétől egy rendkívül elnyújtott – emiatt kevésbé vonzó – procedúrává válna.

2. FORGATÓKÖNYV: A KETTŐS STRATÉGIA

Az alkotmányozási folyamat újraindítása nem jár átütő sikerrel, a tagállamok szintjén a fejlemények el sem jutnak egy esetleges újabb dokumentumról történő megegyezésig. Így a kérdés 3-4 évre lekerül a napirendről. Mindezt – konstruktív hozzáállással – az EU politikai vezetői úgy értelmezik, hogy előtérbe kell kerülnie az Unió saját polgárai számára kézzel foghatóan hasznos tevékenységének (az alkotmányozás a közvélemény szemében jelenleg nem ilyen). Így az EU a jelenleg hatályos jogi-intézményi keretek között, és a meglévő eszközök kihasználásával fejleszti tevékenységét. Nagyobb lendületet kap többek között a szabadság, biztonság és jog térségének kiépítése, az elmaradottabb régiók felzárkóztatása és a nagy transz-európai infrastruktúra hálózatok kialakítása, látványosabbá válnak a munkahely-teremtés, a fogyasztó-, egészség- és környezetvédelem érdekében tett erőfeszítések, az EU képes határozottabban fellépni az olyan égető kérdésekben, mint az energiabiztonság vagy a klímaváltozás, továbbá sikeresen tevékenykedik a nemzetközi politikai porondon (különös tekintettel a konfliktuskezelésre). Ilyen jellegű eredmények után, immár kedvezőbb légkörben kerül ismét napirendre az átfogó intézményi-működési reform. Ez annál is inkább aktuálissá válik, mivel egyre közelebb kerül a Nyugat-Balkán térség EU-csatlakozása, illetve egyre fontosabbá válik az említett – illetve esetlegesen felmerülő újabb – együttműködési területek jogi alapjának megteremtése/megerősítése. Így 2010-11 táján újra összehívásra kerülhet egy Konvent, amely az első Alkotmányszerződés vívmányaira építve, de az újabb igényeknek is

megfelelve fogalmazza meg az új dokumentumot, amelyet a tagállamok konszenzussal véglegesítenek, és amelynek ratifikációja sikerrel le is zajlik.

➤ A 2. forgatókönyv értékelése

E forgatókönyv kimenetele is inkább optimista, mint realista. Mégis, azért nem zárható ki teljesen, mert éppen a negatív referendumok hívták fel a figyelmet a „delivery deficit” (teljesítmény deficit) problémájára, amit ma minden EU-vezető érzékel. A probléma inkább az elkötelezettség intenzitásával függ össze, vagyis a kérdés nem az, hogy az EU-polgárok fent említett elvárásai léteznek, hanem, hogy ezekre a kihívásokra a tagállamok mennyire akarnak közös, és mennyire egyedi (vagy kisebb csoportos) választ adni. Ez a forgatókönyv az előbbi megközelítésre apellál (tehát a tagállamok közös elköteleződését feltételezi), bár a felélesztett alkotmányozási folyamat újabb sikertelensége éppen az ellenkező irányba is hathat – ahogy erre az alábbi scénáriók utalnak.

➤ Magyarország érdekei, ajánlások

Magyarországnak méreteiből, földrajzi helyzetéből, gazdasági-kereskedelmi összefonódottságából, jogi-intézményi alkalmazkodásából adódóan alapvető érdeke, hogy azokkal a tagállamokkal alkosson egy csoportot, amelyek az EU belső és külső kihívásaira a szolidaritáson alapuló közös(ségi) megoldásokat sürgetik. Ehhez az Alkotmányszerződés, vagy egy ahhoz hasonló dokumentum a mainál jobb kereteket nyújthat az EU számára. Természetesen semmi tragédia nincs abban, ha a sorrend felcserélődik, és az integráció modernebb kereteinek kialakítását megelőzi az együttműködési területek dinamizálódása – éppen az EU-polgárok lojalitásának megnyerése érdekében. Fontos magyar érdek/feladat tehát, hogy az alkotmányozási folyamat újabb potenciális kudarca esetén ne a dokumentum elfogadását erőltessük tovább, hanem az integráció hozzáadott értékeit erősítsük – akár pragmatikus, kisebb lépések és fokozatosan elérhető eredmények útján is. Minderre a jelenleg hatályos jogi keretek is megfelelőek. Ezek alapján néhány év múlva ismét napirendre vehető az intézményi-működési felülvizsgálat kérdése, és támogatható, hogy ezt egy újabb Konvent-tanácskozás előzze meg. Ugyanakkor – bármennyire is vonzónak tűnhet egy európai alkotmányozó közgyűlés közvetlen megválasztásának ötlete – két EP-választás között nem érdemes ilyet kiírni (óvakodni kell a választópolgárok túl gyakori mobilizálásától hasonló ügyekben, nehogy az értetlenséget és/vagy közömbösséget váltson ki).

3. FORGATÓKÖNYV: REFORM-STAGNÁLÁS

Az alkotmányozási folyamat kezdeti lendülete elfogy, a német elnökség által kezdeményezett és elindított informális háttér-egyeztetések során inkább az érdekkülönbözések kerülnek felszínre, mint az érdekezonságok. A közvéleménykutatások is inkább az ellenzők táborának növekedését mutatják az EU népesség átlagában. Emiatt az alkotmányozási folyamat szép lassan „lecsengetve”, 2007 végéig lekerül az EU napirendjéről. Ennek megakadályozása érdekében az alkotmányozást teljes mellszélességgel támogató közösségi intézmények sem tudnak fellépni. E megtorpanással párhuzamosan lelassul a bővítési-csatlakozási folyamat a jelenlegi és a potenciális jelöltekkel, és az EU

belső problémái kerülnek a középpontba. Ugyanakkor a nagy kihívásokkal kapcsolatban (növekedés, kohézió, foglalkoztatottság, környezetvédelem, energiabiztonság, a bevándorlás kezelése és a belbiztonság, vagy a külpolitika aktuális kérdései, stb.) az integráció megáll a jelenlegi szinten. Mivel sem a további mélyülés, sem a bővülés nem kap prioritást, az ezekhez szükséges intézményi-működési reformok sem sürgetőek. Egy-egy ország belépését (pl. Horvátország) a jelenlegi intézményi keretek között, illetve a csatlakozási szerződésben, mint elsődleges jogforrásban sikerül lebonyolítani; és egy-egy fontosabb új politikaterület (mint pl. az említett összehangoltabb energiapolitika, vagy akár a közös demográfiai helyzetből következően a nyugdíj-rendszerekkel kapcsolatos együttműködés) pedig ügyesen megoldható a jelenlegi jogi alapokkal is – feltéve, ha van rá politikai akarat. E forgatókönyv egyik mérőköve lehet a közös költségvetés 2008-2009-es felülvizsgálata, és az ehhez kapcsolódó vitasorozat. Ez indukálhat átfogóbb reformokat is, de ennek az ellenkezőjét (a legkisebb közös nevező politikáját) is eredményezheti.

➤ A 3. forgatókönyv értékelése

E forgatókönyv értelmében inkább az integráció vívmányainak szinten tartása és az új tagállamok intézményi integrációjának hagyományos (az alkudozáson alapuló) megoldási módja dominál – így az átfogóbb reformok kérdése a következő néhány évre, vagy még hosszabb időre is lekerülhet a napirendről. Ugyanakkor nem kizárt, hogy a reformok iránti igény 2009 tájékán újra napirendre kerül, ami kilendítheti az Uniót a reform-stagnálásból.

➤ Magyarország érdekei, ajánlások

Egy ilyen forgatókönyv esetében Magyarországnak azokhoz a tagállamokhoz érdemes kapcsolódnia, amelyek azt hangsúlyozzák, hogy a szerződésekben vállalt célkitűzéseket egyre nehezebb megvalósítani az adott intézményrendszeri és döntéshozatali keretek között. Tehát nem a mélyítésről, hanem a „szinten tartás” hatékonyságáról volna szó. Érdemes kihasználni a költségvetési vitákat, és azokhoz csatlakozni, akik ennek apropóján a jogi alapok megerősítésének, és az átfogó reformok (többek között a költségvetés bevételi és kiadási reformjának) fontosságát hangsúlyozzák, valamint a sikeres bővítés miatt szükséges intézményi „áramvonalasítás” mellett érvelnek. Magyarország tehát abban érdekelt, hogy a reform-stagnálás csak átmeneti, és ne tartós jelenség legyen, sőt ennek előmozdítása érdekében tevékenyen is felléphetünk, hiszen hazánk része lesz a 2010 januárjától 2011 júniusáig tartó csoportos elnökségnek Spanyolországgal és Belgiummal közösen. Ebben a 18 hónapban Budapest mozgástere akkor nő meg, ha az említett költségvetési viták 2009-ben erősítik a tagállamokban a reformhajlandóságot, és az újításokat ismét egy alkotmányos jellegű alapszerződés formájában képzelik el. Ha azonban a reformok mégsem kapnának támogatást, akkor Magyarország érdeke a szinten tartás hatékonyságának növelése, és az egyszerűsítés és átláthatóság szorgalmazása – akár kisebb, szerződésmódosítást nem igénylő, de konszenzust élvező reformlépéseken keresztül is.

4. FORGATÓKÖNYV: MEGTORPANÁS ÉS FRAGMENTÁLÓDÁS

A negatív, vagy pesszimista forgatókönyv értelmében az újjáélesztett alkotmányozási folyamat teljes kudarcba fullad. A német elnökség nem tud szintézist teremteni a tagállamok szerteágazó igényei és különböző fenntartásai között – ezért a kérdés bizonytalan időre lekerül a napirendről. Az újabb tagállamok belépését intézményi oldalról a csatlakozási szerződések teszik lehetővé. Az alkotmányozási kudarc demoralizáló hatású az integrációra nézve, hiszen az EU működésére vonatkozóan a nagyobb átláthatóság, demokrácia és hatékonyság követelménye továbbra is fennáll, de úgy tűnik, a jelenlegi elsődleges jogi keretek között ez nem megvalósítható igény. Az EU továbbá nem képes hatékonyan kezelni a következő évek fentebb már említett (belső és külső) kihívásait sem, amelynek nem önmagában az Alkotmányszerződés hiánya, hanem általában az egységes politikai akarat hiánya a fő oka – amely azonban először éppen az alkotmányozási folyamat újjáélesztése után manifesztálódott. A klasszikus közösségi döntéshozatal aránya is csökkenni kezd, ehelyett a tagállamok egyre gyakrabban folyamodnak a lazább koordinációs módszerekhez. Ahol ezek a módszerek sem vezetnek kellő eredményre, ott a látványosabb haladásra törekvő országok beindítják a megerősített együttműködés intézményét. Mivel a különböző politikaterületeken a tagországok különböző csoportjai értenek egyet, így lassan kialakul a változó geometriájú megerősített együttműködés. Ennek tulajdonképpen már ma is látjuk az előképét az olyan esetekben, mint az euróövezet, a schengeni övezet, vagy a Prüm-övezet (de akár ilyennek is tekinthető átmenetileg a munkaerő szabad mozgása, vagy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak jogosultsága, illetve ilyen irányba mozdulhat el például a közös kül- és biztonságpolitika is). Mindez gyengíti az integráció belső kohézióját és átláthatóságát, és nem kedvez sem a további mélyítés, sem a bővülés lehetőségének.

➤ A 4. forgatókönyv értékelése

Annak ellenére, hogy ez a forgatókönyv nem az egység, hanem a széttöredezettség irányába mutat, az integráció elmúlt öt évtizede alatt elért jogi, intézményi, gazdasági, költségvetési, politikai vívmányoknak köszönhetően nem jelentené az EU teljes szétesését, vagy erózióját, bár hosszú távon, és egy lassabb folyamat eredményeként akár egy ilyen kimenetel sem zárható ki. Ugyanakkor egy ilyen sémájú forgatókönyv éppen az elé a kihívás elé állítaná az Uniót egy évtizeden belül, hogy vajon a további fragmentálódás, vagy inkább az egység erősítése felé fejlődjön-e tovább. Ennek eldöntésében szerepet játszhatnak maguk az EU-polgárok, a nemzeti parlamentek, a kormány- és államfők, a közösségi intézmények éppúgy, mint a globalizációs (gazdasági-versenyképességi), illetve nemzetközi politikai és biztonsági hatások/kockázatok is.

➤ Magyarország érdekei, ajánlások

Magyarországnak természetesen nem érdeke az EU ilyen irányú fejlődése, ám mindenképpen számolnunk kell ennek realitásával. Ha ez következik be, akkor is marad diplomáciai mozgástér minden tagállam, így Magyarország számára is, hogy az integráció erősítése, és ne gyengítése, fragmentálódása felé vigye az Unió fejlődését (többek között úgy, hogy ennek szellemében szervezzük a közös elnökséget). Ha mégis a fragmentálódás válna bevett gyakorlattá, akkor hazánknek minél több megerősített

együttműködésben érdemes részt vennie, szem előtt tartva, hogy a kibővülések után közelebb kerülünk a centrumhoz, és távolodunk a „félperiféria” státusztól.

ZÁRSZÓ

Magyarország érdeke alapvetően az EU hatékony működése és a szomszédos országok belépése. Az ezt biztosító eszközök megtalálásában természetesen nekünk is – akárcsak minden tagállamnak – kreatívnak, együttműködőnek és rugalmasnak kell lennünk. Mindemellett ki kell állnunk egy olyan alkotmányos jellegű dokumentum mellett, amely közérthető formában tartalmazza a fenti két szempont (hatékony működés és viszonylag problémamentesen tájítható intézmények) előfeltételeit.

Magyarország számára tehát nem öncél az alkotmányozás, ezért – bár érdekünk az 1. forgatókönyv megvalósulása –, annak kudarca esetén feltétlenül kerülni kell a helyzet dramatizálását, akár az integrációs partnerek, akár a közvélemény felé. Ez esetben minden diplomáciai erőnkkel a 2. forgatókönyv megvalósulásáért érdemes küzdeni. Ugyanakkor Magyarország fellépése a kettős stratégia mellett csak akkor lehet hiteles, ha az egyes politikaterületeken mi magunk is konstruktív partnerek vagyunk, jól teljesítjük kötelezettségeinket, és hatékonyan ki tudjuk aknázni a tagság nyújtotta lehetőségeket. Ha a következő 4-5 évben sikerülne csökkenteni a „delivery deficit”et (vagyis az EU és a tagállamok közösen egyre több területen szolgáltatnának valamilyen közjót az uniós polgárok felé), illetve ha emiatt az EU további európai országokat vonzana, akkor ismét – mint eszköz, és nem mint cél – felmerülhet az újbóli alkotmányozás. Ezt a kimenetelt mindenképpen érdemes támogatnunk.

Ami a 3., vagy a 4. forgatókönyveket illeti, nekünk egyik sem érdekünk, de esetleges bekövetkezésükkor is marad mozgástér a nyomásgyakorlásra minden tagállam, így Magyarország számára is, hogy az integráció erősítése, és ne gyengítése, fragmentálódása felé vigye az Unió fejlődését. Mindenképp szem előtt kell tartani, hogy a magyar mozgástér jelentősen kitágul 2011 első felében, amikor majd ránk esik a soros elnökség. 2009-10-re kiderül, hogy a költségvetési felülvizsgálati viták a tagállamok reformhajlandóságát erősítették-e meg, vagy addigra a szinten tartás, esetleg a széttöredeződés irányába mozdul-e el az EU. Akármelyik tendencia erősödik fel, Magyarországnak – Spanyolországgal és Belgiummal közösen – fontos szerepe lehet az EU fejlődésének alakításában, a kiegyensúlyozott reformok és az egységre törekvés jegyében. Jó példa lehet számunkra, hogy egyszer már sikerült egy reménytelennek induló ügyben végül minden tagállamot magunk mellé állítani (kisebbségi jogok kérdése az Alkotmányszerződésben). Mindez mutatja, hogy nem az egyes tagállamok mérete, hanem sokkal inkább elkötelezettségük lehet a meghatározó az Unió jövőjének tevékeny alakításakor.